

Lijst van de namen der in Midden- en West-Europa waargenomen parasieten en hyperparasieten van de Gestreepte Dennenrups (*Panolis griseovariegata* Goeze).

Professor Escherich te München vroeg mij eenige dagen geleden, welke de voornaamste parasieten zijn van de gestreepte Dennenrups (*Panolis griseovariegata* Goeze); verder zoude prof. E. gaarne eenige inlichtingen omtrent hunne leefwijze ontvangen.

Het viel mij niet moeilijk deze vragen te beantwoorden.

Tijdens de laatste groote dennenrupsenplaag in Europa, die zich ook over Nederland uitstreckte, waren verschillende feiten aan 't licht gekomen, die eene herziening van de toen bestaande lijst van parasieten noodig maakten. Een aantal Ichneumoniden, die als parasieten van de eerste macht, dus als voor ons nuttige parasieten te boek stonden, bleken bij nader onderzoek hyperparasieten te zijn; andere waren zoowel parasieten van de tweede als van de eerste macht. Polyphagie kwam hier min of meer sterk tot uiting, getuige onderstaande lijst. Wederom is gebleken, dat de onder de Ichneumonidae voorkomende hyperparasieten hoofdzakelijk tot de Cryptinae behooren. Merkwaardig is het feit, dat hyperparasitisme ook bij een lid van het genus Ichneumon: *Cratichneumon nigrifarius* Grv., is waargenomen en nog merkwaardiger is de ontdekking, dat eene Braconide en nog wel de hoofdparasiet van *Panolis*: *Meteorus albiditarsus* Curt., ook hyperparasiet kan zijn. Beide werden uit cocons van den bekenden parasiet van *Panolis*: *Banchus femoralis* Ths., gekweekt. Eerstgenoemde waarneming werd door Pfankuch, laatstgenoemde door Habermehl gedaan.

Eene toentertijd opgemaakte, verbeterde en aangevulde lijst was in portefeuille gehouden, om te gelegener tijd te worden gepubliceerd.

Hieronder volgt een afschrift van genoemde lijst. De soorten, die in 1917–1920 in Nederland het talrijkst optraden, zijn van de letter H (hoofdparasiet, hoofdhyperparasiet) voor haar naam voorzien. De namen zijn in systematische volgorde gerangschikt. Tot de bouwstoffen voor deze lijst hebben niet alleen eigen waarnemingen gediend, maar ze

zijn ook voor een deel aan de aan 't slot vermelde werken ontleend. De daar genoemde literatuur is in de bibliotheek van het Instituut voor Phytopathologie aanwezig.

Hier mag niet onvermeld blijven, dat Dr. J. TH. OUDEMANS te Putten, tijdens de groote Panolis-plaag op de Veluwe, die in 1920 geëindigd is, in 't bijzonder op het gebied van parasieten belangrijke waarnemingen heeft gedaan. Deze werden door Dr. O. zelf in het hier onder vermelde nummer van de „Entomologische Berichten” gepubliceerd.

Lijst van parasieten van de Gestreepte Dennenrups. Ichneumonidae.

Ichneumoninae.

Ichneumon molitorius Grv.

» *gradarius* Wesm.

H *Cratichneumon nigritarius* Grv. (ook hyperparasiet)

» *fabricator* F.

» *annulator* F.

» *luteiventris* Grv.

» *pallidifrons* Grv.

» *corruscator* L.

Coelichneumon comitator L.

H *Barichneumon pachymerus* Rtz,

» *bilunulatus* Grv.

» *derogator* Wesm.

Melanichneumon nudicoxa Ths.

» *dumeticola* Grv.

Spilichneumon equitatorius Ths.

Stenichneumon scutellator Grv.

» *trilineatus* Gmel.

Amblyteles rubro-ater Ratz.

Platylabus nigrocyanus Grv.

Eurylabus tristis Grv.

Cryptinae.

Plectocryptus arrogans Grv. (ook hyperparasiet)

Cryptus diana Grv.

Pimplinae.

Pimpla instigator F.

Ophioninae.

- Enicospilus merdarius* Grv.
 » *ramidulus* L.
Exochilum circumflexum L.
Anomalon biguttatum Grv.
 „ *ruficorne* Grv.
 „ *xanthopus* Grv.
Labrorychus nigricornis Wesm.
Aphanistes armatus Wesm.
Heteropelma calcator Wesm.
H. Banchus femoralis Ths.
 „ *compressus* F.
 „ *monileatus* Grv.
Campoplex rugulosus Först.
Erigorgus carinatus Brisch.

Tryphoninae.

- Tylocomnus scaber* Grv. = (*Trachyderma scabra* Grv.)

Braconidae.

- H. Meteorus albiditarsus* Curt. (ook hyperparasiet)
 » *scutellator* Nees.

**Lijst van hyperparasieten van de Gestreepte
 Dennenrups.**

Uit cocons van *Banchus femoralis* Ths.

Ichneumoninae.

- Cratichneumon nigrarius* Grv. (Ook parasiet 1e macht)

Cryptinae.

- Cryptus dianaë* Grv.
H. Plectocryptus arrogans Grv.
 „ *rufipes* Grv. (*P. curvus* Ths.)
Microcryptus basizonius Grv.
Hemiteles castaneus Tasch.

Braconidae.

- Meteorus albiditarsus* Curt. (ook parasiet 1e macht)

Chalcididae.

Twee verschillende, niet met zekerheid te determineeren soorten.

**Uit cocons van *Enicospilus merdarius* Grv.
Cryptinae.**

H. *Plectrocryptus arrogans* Grv. (ook parasiet 1e macht)

Uit puparia van *Ernestia (Panzeria) rudis* Fall.

H. *Plectrocryptus arrogans* Grv. (ook parasiet 1e macht)

Microcryptus brachypterus Grv.

Phygadeuon vagans Grv.

» *variabilis* Grv.

» *flavicans* Ths.

» *vexator* Thunb.

Hemiteles castaneus Tasch.

» *pedestris* F.

Tryphoninae.

Homocidus pectoratorius Thunb.

Chalcididae.

Twee verschillende soorten in grooten getale.

Uit cocons van *Meteorus albiditarsus* Curt.

Cryptinae.

H. *Plectrocryptus arragans* Grv. (ook parasiet 1e macht)

Microcryptus perspicillator Grv.

Hemiteles castaneus Tasch.

» *pedestris* F.

» *species*

Angitia tenuipes Ths.

Astiphromma strenuum Holmgr.

Beek, bij Breda.

C. A. L. SMITS VAN BURGST.

Geraadpleegde literatuur.

1. Ritzema Bos Prof. Dr. J., De gestreepte Dennenrups. Tijdschrift over plantenziekten. Parasieten pag. 80-86. Jaarg. XXIV. 1920, afl. 1-3.
2. Oudemans Dr. J. Th., Bijdrage tot de kennis der Parasieten en Hyperparasieten van de Gestreepte Dennenrups (*Panolis griseovariegata* Goeze). Entomologische Berichten No. 119, Deel V. 1 Mei 1921.

3. Habermehl Prof. H., Beitrag zur Kenntnis der primären und sekundären Schmarotzerwespen der Kieferneule. Deutsche Entomologische Zeitschrift, pag. 183, Jahrg. 1924, Heft II.
 4. Pfankuch K., Aus der Ichneumonologie, Deutsche Entomologische Zeitschrift, Heft V, 1914, pag. 535.
 5. Morley Claude, British Ichneumons I-V.
 6. Smits van Burgst C. A. L., In Nederland waargenomen parasieten van de Gestreepte Dennenrups. Tijdschrift over Plantenziekten 1e jaarg. XXVI, afl. 11.
-

Mededeeling van den Secretaris.

Ons vroeger medelid J. P. A. KALIS, thans conservator aan het „Entom. Privatmuseum Sr. H. Prinz Thurn & Taxis”, te Sistiana bij Triëst, zou gaarne de in dat Museum aanwezige, groote verzameling van foto's van Entomologen willen uitbreiden, en verzoekt aan alle Nederlandsche collega's, hem hunne portretten, liefst voorzien van een paar woorden en handtekening, toe te zenden. Porto wordt gaarne vergoed. Verder zou dat Museum gaarne ruilverbindingen met Nederlandsche entomologen aangaan.

Boekaankondiging.

Dr. H. Bischoff. Biologie der Hymenopteren, eine Naturgeschichte der Hautflügler. Bd. V. van: Biologische Studienbücher, herausgegeben von Walther Schoenichen. Berlin (J. Springer) 1927. 598 pp., 224 Textfigg. Rm. 27.—, gebonden Rm. 28.20.

Na Hering's „Biologie der Schmetterlinge” verscheen als 2e over insecten handelende deel der „Studienbücher” bovengenoemd werk. Zeer veel van het interessante, dat deze orde, meer dan eenige andere, op biologisch terrein aanbiedt, is er op uitnemende wijze in saamgevat. Na een korte uiteenzetting over morphologie en systematiek, volgen de hoofdstukken over de gewone levensfuncties: beweging, voeding, ademhaling, zenuw- incl. zintuigleven; dan 2 capita over de nesten der solitaire en der sociale Hymenoptera. Ook het